

La guerra del coltan

Què és el coltan? La mescla de la columbita i la tantalita, d'on s'extreu el tàntal, un element que ofereix una gran resistència a la calor i que té moltes propietats elèctriques. El 80% de les reserves mundials són a la República Democràtica del Congo, un país sacsejat pels conflictes i on el coltan serveix, precisament, per a finançar els senyors de la guerra congolesos.

Un general tutsi, amb crims de guerra al damunt, s'ha rebel·lat contra el govern de Joseph Kabila. Ha començat una nova guerra a l'est d'aquest gran país, de 2,5 milions de quilòmetres quadrats, que finançarà la possessió del coltan. No és pas casualitat que el general rebel Laurent Nkunda hagi escollit com a capital de la revolta la ciutat de Masisi, a la província de Kivu del Nord, fronterera amb Rwanda, precisament el lloc d'on s'extreu el preuat coltan, mineral estratègic i imprescindible per a les bateries dels telèfons mòbils.

Les guerres del Congo. Les regions orientals del Congo han sofert les investides de les milícies rwandeses i ugandeses, que el 1997 ajudaren Laurent-Désiré Kabila, líder de l'Aliança de Forces Democràtiques per a l'Alliberament del Congo (AFDAC), a enderrocar al president del Zaire, Mobutu Sese Seko. La Primera Guerra del Congo representà l'adveniment de Kabila al govern d'un país que tornava a canviar de nom: el Zaire —nom donat pels portuguesos al riu Congo— de Mobutu esdevenia la República Democràtica del Congo, després de la marxa de Kabila vers Kinshasa i l'entrada triomfal a la capital congolese.

Kabila, però, duia companys de viatge molt especials. El seu èxit fou degut en gran part al reclutament dels veterans tutsis de les guerres de la regió dels Grans Llacs. Aquests tutsis, arribat el moment, es negaren a abandonar el país. Les tensions entre el nou

amo del Congo i els seus principals assessors militars, rwandesos d'ètnia tutsi, desembocà en l'expulsió de tots els col·laboradors d'aquell país, mesura que afectà també als banyamulenge, o tutsis occidentals establerts a la regió congolese de Kivu. La revolta militar, doncs, era cantada, inici de la Segona Guerra del Congo. Els rebels intentaren conquerir Kinshasa, però Kabila pogué resistir gràcies a l'ajut dels exèrcits de Zimbabwe, Angola, el Txad, Namíbia i la participació logística de Llíbia.

La guerra ètnica entre tutsis i hutus, que a més parlen el mateix idioma, el kinyarwanda, i es diferencien poc físicament, es traslladà amb tota la cruessa al Congo. La guerra esdevingué el primer conflicte panafricà de la història. Els tutsis tenien el suport del govern ugandès i del rwandès, que reivindica les fronteres de la Rwanda històrica annexionant-se la regió de Kivu del Nord, precisament una zona rica en minerals i la principal productora de coltan de tot el Congo. Finalment, els acords de Lusaka (Zàmbia), del 10 de juliol de 1999, signats entre tots els implicats, significà un alto-el-foc momentani, que deixa un resultat esfereïdor de 3,8 milions de morts, tot i que les tensions continuen. Laurent Kabila fou assassinat el 2001.

El general Nkunda. Laurent Nkunda, líder dels banyamulenge, els tutsis del Congo, és un autèntic senyor de la guerra. De fet, encapçalà les milícies d'aquesta ètnia en la revolta contra Mobutu de 1996-1997. Nkunda

participà en la Segona Guerra del Congo i, després dels acords de Lusaka, restà aquarterat a Kivu. Nkunda dirigeix la 81a i la 83a brigades de l'exèrcit de la República Democràtica del Congo, en total uns 8.000 combatents, en peu de guerra des de final d'agost.

Una nova guerra del Congo s'entrevéu a l'horitzó. Nkunda és incapaç de fer cap moviment sense el consentiment del govern de Kigali. El govern rwandès, encapçalat des del final de la guerra civil pel tutsi Paul Kagame, reivindica les riques regions orientals del Congo ex-belga. En definitiva, una tara de la colonització que es perpetua al segle XXI, car ètnicament la regió dels Grans Llacs té grans coincidències entre els seus habitants, totalment diferents dels de la resta del Congo.

El govern de Kinshasa ha respost prest: la regió ha estat bombardejada per helicòpters de fabricació russa i un exèrcit lleial al govern central s'aproxima a la regió en conflicte. Nkunda, un tutsi, acusa el govern de Joseph Kabila (fill i successor de Laurent) de donar suport a les guerrilles hutus de les Forces Democràtiques d'Alliberament de Rwanda i el seu braç armat, els temibles interahamwe (literalment, 'els qui combaten junts'), responsables principals del genocidi rwandès de 1994. Així, Nkunda actua per protegir els banyamulenge, tot i que el president rwandès Kagame cerqui alguna cosa més d'aquesta rebel·lió, que torna a posar el govern de Kinshasa contra les cordes.

Joseph Kabila aconseguí el triomf a les eleccions del gener d'enguany, uns comicis, però, amb molts dubtes de funcionament. Des d'aleshores, conscient del problema de les províncies orientals, volgué contrarestar el poder de Nkunda tot integrant-lo en l'estructura d'un exèrcit congolès mixt, amb representació de totes les nacions i ètnies congolese. Tanmateix, Nkunda és sobretot tutsi i els interessos dels banyamulenge es troben més en relació amb les propostes de Kigali que no pas de Kinshasa. Vet ací un conflicte, que ja ha esclatat, però que amenaça amb la intervenció de Rwanda, ara per ara l'exèrcit més fort de la zona. I, al bell mig, la qüestió del

control de l'extracció de les matèries primeres i el nou or africà que circulà pel món, un coltan que promet grans beneficis a qui el posseixi.

Kivu i els banyamulenge. La regió del coltan, és la pàtria, entre altres més grups, dels banyamulenge,

El conflicte ja ha esclatat, però l'amenaça és que hi entri el potent exèrcit rwandès

tutsis que poblaren aquestes terres a la fi del segle XIX, per les tensions sorgides a Rwanda en el tempestuós regnat de Mwami Rwabugiri (Kigeli IV). Són acusats de ser un dels factors desestabilitzadors de la regió dels Grans Llacs. El règim de Mobuto els considerà estrangers i els denegà la nacionalitat congolese el 1981. D'aleshores ençà, molts han estat enquadrats en les milícies tutsis, especialment les rwandeses. La seva supervivència a la regió depèn molt de l'ajut de Kigali, que compta amb ells en les ambicions imperialistes de la Gran Rwanda.

David Garrido